

بررسی شیوع انگل های خونی در گوسفندهای شهرستان تربت جام در سال 1394

جعفر حسین زاده مرزناکی^{1*}، محمدرضا یوسفی²، میثم میرهزاری³، عبدالهانی شجاعی⁴

دریافت 1397/3/30 پذیرش 137/4/17

چکیده:

انگل های تک یاخته ای پیروپلازما از عوامل بیماریزای مهم حیوانات اهلی و وحشی می باشند. بابزیا و تیلریا جزو همین انگل ها می باشند که انتشار جهانی دارند که توسط کنه های سخت خانواده ایکسو دیده منتقل می شود. این بیماری ها توانایی ایجاد ضررهای اقتصادی فراوانی به گله های دامی را دارا می باشند. هدف از این مطالعه بررسی شیوع انگل های خونی در گوسفندان تربت جام در سال 1394 می باشد. برای این منظور از 500 راس گوسفند به صورت تصادفی نمونه خون گرفته شد که از این تعداد 350 راس ماده و 150 رأس نر بودند. نمونه خونی گرفته شده پس از تهیه گسترش خونی و رنگ آمیزی گیمسا مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفتند. نتایج این بررسی نشان داد که 17.3٪ درصد گوسفندهای مورد بررسی آلوده به تیلریوز و 71.5٪ درصد آلوده به بابزیوز و 11.2٪ درصد آلوده به آناپلاسموز می باشند. در این بررسی نشان داده شده است که آلودگی انگل ها به صورت تحت بالینی و حامل وجود دارد و چون پرورش گوسفند در این شهر رواج دارد، لازم است برای پیشگیری و جلوگیری از این بیماری ها و کنه ها، مسئولین ذیربط حساسیت و توجه بیشتری به این مسئله داشته باشند.

واژگان کلیدی: انگل های خونی، گوسفند، شهرستان تربت جام.

مکاتبات : j.hossienzadeh@chmail.ir

1) عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد بابل،

دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران

2) گروه انگل شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل،

ایران

3) فارغ التحصیل دانشکده دامپزشکی دانشگاه آزاد واحد بابل

4) فارغ التحصیل دانشکده دامپزشکی دانشگاه آزاد واحد بابل

مواد و روش کار

این بررسی که در سال 1394 بر روی 500 عدد گوسفند مشکوک به زردی مراجعه کننده به کلینیک های دامپزشکی شهرستان تربت جام به عمل آمد. در ابتدای کار هر گوسفند بیماری که به کلینیک های دامپزشکی شهرستان مراجعه می نمود. پس از مشخص نمودن سن دام ها، با معاینه ی بالینی و مشاهده نشانه های درمانگاهی هم چون تب، بزرگ شدن عقده های لنفاوی سطحی، رنگ پریدگی یا زردی مخاطات، هموگلوبینوری دام مشکوک به زردی تلقی می شد. سپس با استفاده از سرسوزن استریل ورید گوش سوراخ شده و با تهیه یک قطره خون بر روی لام منتقل شده و سپس گسترش نازک تهیه و شماره زده شده است. از هر دام حداقل 3 گسترش خونی تهیه شد و با متانول 96 درجه فیکس گردیده است. در آزمایشگاه دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل لام های تهیه شده با رنگ گیمسا رنگ آمیزی شد. گسترش های رنگ آمیزی شده با میکروسکوپ نوری از نظر وجود انگل های خونی مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج

طی بررسی که در این مدت صورت گرفت از تعداد 500 راس گوسفند 190 راس آلوده بودند که از این بین 11.2٪ درصد مبتلا به آناپلازما و 71.5٪ درصد مبتلا به بابزیوز و درصد مبتلا به تیلریا بودند (جدول 1). همچنین در این بررسی صورت گرفته درصد میزان آلودگی براساس سن بیشترین آلودگی در سنین 5-6 سال و کمترین آلودگی در سنین 6-7 سال می باشد. (جدول 2).

مقدمه:

در زیر رده ی پیروپلازما مطابق با طبقه بندی لواین که در سال 1961 انجام گرفته است، انگل های خونی مهره داران قرار دارند. این تک یاخته ها کوچک و دارای تشکیلات راسی تحلیل رفته هستند و تولید مثل در آن ها از طریق تقسیم دوتایی یا شیزوگونی انجام می پذیرد. این انگل ها از طریق کنه ها انتقال می یابند. دو خانواده ی مهم بابزیوز و تیلریوز در این گروه قرار دارند. جنس بابزیوز ارگانوسمی است که به اشکال مختلف در داخل گلبول های قرمز مشاهده می گردد. دارای تولید مثل غیر جنسی بوده و در رنگ آمیزی رومانوفسکی، با سیتوپلاسم آبی و توده کروماتینی قرمز داخل آن قابل تشخیص می باشد. درجنس تیلریا مجموعه راس کاملاً تحلیل رفته است. اشکال گرد، بیضی، باسیلی یا نامنظم است. ناقلین تک یاخته تیلریا، گونه های کنه هیالوما می باشند. تک یاخته آناپلازما یک ریکتزیا محسوب می گردد و به دلیل شباهت زیاد آن با تیلریا، شناسایی و تفکیک آن ها از هم ضروری به نظر می رسد. (رنجبر بهادری و شمشادی، 1390). بابزیوز موتازی و بابزیوز اویس در برخی موارد با هم در خون گوسفند و بز در ایران دیده می شوند و در اغلب نواحی ایران به خصوص در اواخر بهار بیماری شدید و کشنده ای را با عوارض تب، زردی، کم خونی و هموگلوبینوری ایجاد می کنند تک یاخته تیلریا عمدتاً توسط کنه های ایکسودیده منتقل شده و در فصول گرم که فعالیت کنه ها زیاد است شیوع بیشتری دارد (Bose 1995). با وجود مطالعات گسترده ای که پیرامون روش های تشخیص، پیشگیری، کنترل، درمان، بیماریزایی، ویژگی های اپیدمیولوژیک، پاتولوژیک و غیره انگلهای خونی توسط پژوهشگران مختلف در داخل و خارج از کشور صورت گرفته است، اما همچنان این بیماری تلفات نسبتاً بالا و خسارت های سنگینی را به دامداران تحمیل می نماید. به همین دلیل ما را بر آن داشت تا با مطالعه شیوع این انگل ها کمکی به درمان و پیشگیری از بروز این بیماری در منطقه کند.

جدول 1- شیوع و شدت آلودگی به انگل های خونی در گوسفندهای شهرستان تربت جام

نام انگل	تعداد آلوده	درصد آلودگی
تیلریا	33	17.3%
بابزیا	136	71.5%
آناپلازما	21	11.2%

جدول 2- درصد گوسفندان آلوده به انگل های خونی براساس سن حیوان

سن	0-1	2-3	5-6	6-7
درصد آلودگی	11.5%	11.4%	21.6%	1.5%

بحث

در بررسی آلودگی به انگل های خارجی و نقش آنها در انتقال بیماری های تک یاخته ای بز در شهرستان ماکو که توسط قره خانلو و همکارانش در سال 1391 صورت گرفت از 137 راس بز آلوده به کنه 104 راس (75/18 درصد) علائم آلودگی به بیماریهای تک یاخته ای را نشان دادند. از این میان 87 راس آلوده به بابزیا اویس (84/46)، 12 راس به بابزیا موتازی (11/65 درصد) و 5 راس آلوده بابزیا اویس و بابزیا موتازی (3/89 درصد) را نشان دادند که درصد میزان بابزیا در مجموع 25/75 درصد بدست آمد. آلودگی به تیلریا و آناپلازما یافت نشد (قره خانی و توسلی، 1391).

در مطالعه و بررسی صورت گرفته توسط Ameen و همکاران بر روی سر تیپ بابزیا بایژمینا و آناپلازما مارژیناله در دام های اهلی در اربیل عراق صورت گرفت از نمونه خون 59 راس گوسفند، طبق آزمایشاتی که انجام گرفت، 4 مورد مبتلا به بابزیا بایژمینا و 2 مورد به آناپلازما مارژیناله گزارش گردید (Ameen et al., 2012).

طبق بررسی که در طی سال 1394 انجام گرفت، 38 درصد گوسفندان شهرستان تربت جام مبتلا به انگل های بابزیا، تیلریا و آناپلازما بودند که نشان دهنده میزان بالای ابتلای این انگل ها بصورت بالینی، تحت بالینی و یا حامل می باشند. می توان گفت میزان بالای این موارد به علت اندمیک بودن ناقل های این بیماری و همچنین مدیریت ضعیف صاحبان دام ذکر کرد. نمونه هایی که از دامداری ها صورت گرفت بیشتر آنها از لحاظ مدیریتی و رعایت اصول پیشگیری در سطح پایینی بودند.

در مطالعه ای که توسط توسلی و همکاران به منظور بررسی سرو اپیدمیولوژی بابزیا اویس در گوسفندان مناطق مختلف اقلیمی ایران در سال 1377 صورت پذیرفت از 1619 راس گوسفند در مناطق مختلف اقلیمی خونگیری و سرم آنها مورد آزمایش پادتن درخشان برای تعیین تیتراژ سرمی بودند (توسلی و رهبری، 1377).

در مطالعه و بررسی صورت گرفته توسط نعمان و همکاران از گوسفندان و بزهای عشایر استان اصفهان در سال 1383 که نمونه گیری از 715 نمونه اخذ شده، 196 مورد (27/41 درصد) از نظر بابزیا مثبت تشخیص داده شد (نعمان و همکاران 1383).

منابع

- 1- توسلی، م، رهبری، ص. (1377). بررسی سرو اپیدمیولوژی بابزیا اویس در گوسفندان مناطق مختلف اقلیمی ایران، مجله دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران شماره 3 ، 55-59.
- 2- قره خانی، ا. توسلی، م. بررسی آلودگی به انگل های خارجی و نقش آنها در انتقال بیماریهای تک باخته ای بز در شهرستان ماکو. (1391). مجله دامپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، 21-16.
- 3- نعمان، و. جهانگیرنژاد ع. نبی نژاد، ع. (1383). بررسی شیوع و شناسایی انکل بابزیا در گوسفند و بز کوچر و عشایر استان اصفهان. مجله پژوهش و سازندگی در امور دام و آبزیان شماره 67.
- 4- Ameen. H.A.K., Abdullah, A.B., Abbdul-rezaq, A.R. (2012). Seroprevalence of Babesia bugemina and Anaplasma marginale in domestic animals in Erbil, Iraq. Iragi Journal of Veterinary Sciences, VOLUME 26.109-114.
- 5- Bose, R., Jorgensen, W.K., Dalglish, R.J., Friedhoff, K, T. Des, A, j. (1995). Current State and future trends in the diagnosis of babesiosis. Veterinary parasitology 57, pp.61-74.
- 6- Ranjbar bahadori, Sh., Shemshadi, B. (2011) Veterinary Protology. Islamic University of Garmsar.